

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
GUIDELINES FOR DEVELOPING VOCATIONAL EDUCATION
MANAGEMENT OF THE DUAL SYSTEM OF THE VOCATIONAL
EDUCATION OFFICE, PRA NAKHON SI AYUTTHAYA

ภูเบศ คามวัน¹, ชัยยศ เดชสุระ² และ ธีระวัฒน์ มอนโรสง³

Phubedh Khamwan¹, Chaiyos Dechsura² and Teerawat Montaisong³

¹⁻³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻² Educational Administration Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: phubedh@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยผสมวิธี โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งได้มาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำความร่วมมือ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร ปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

* Received 20 September 2024; Revised 27 September 2024; Accepted 27 October 2024

ระบบทวิภาคีของสถาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร และ ด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ 2) แนวทางมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการฝึกอาชีพ และจัดการเรียนการสอนการฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการเข้าร่วมการจัดการศึกษา การสร้างภาพลักษณ์การเรียนวิชาชีพระบบทวิภาคีด้านโอกาสในการประกอบอาชีพ จัดระบบตรวจสอบความก้าวหน้าและรายงานผลการฝึกอาชีพของผู้ฝึกอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ด้านวิชาการ และความสามารถด้านทักษะวิชาชีพ ตามจุดประสงค์การเรียนและสมรรถนะประจำรายวิชา

คำสำคัญ : อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, การทำความร่วมมือ

Abstract

This research aimed to 1) study the current status and problems of dual vocational education management in educational institutions under the supervision of Phra Nakhon Si Ayutthaya Vocational Education Commission and 2) propose guidelines for the development of dual vocational education management in educational institutions under the supervision of Phra Nakhon Si Ayutthaya Vocational Education Commission. This research was a mixed-methods research, divided into 2 steps: Step 1 was a quantitative research, collecting data using a questionnaire with a reliability value of 0.93. The sample consisted of 175 people, using a simple random sampling method. The statistics for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Step 2 was a qualitative research, collecting data from 7 key informants, using a

purposive sampling method using an interview form, which was obtained and analyzed in terms of content.

The research results found that 1) The current status of dual vocational education management in educational institutions, overall and in each aspect, had an average value at a high level. When considering each aspect, the aspect with the highest average value was cooperation, and the aspect with the lowest was curriculum management. Problems of dual vocational education management in educational institutions, overall and in each aspect, had an average value at a moderate level. When considering each aspect The aspect with the highest average score is the curriculum management, and the aspect with the lowest score is the teaching and vocational training management. 2) The guidelines promote educational institutions and business establishments to jointly create a vocational training plan and organize teaching and vocational training in vocational fields that meet the needs of the business establishments, create incentives for business establishments to participate in education management, create an image of dual vocational education in terms of career opportunities, organize a system for checking progress and reporting the results of vocational training of vocational trainees, promote the development of learners in terms of academic knowledge and professional skills according to the learning objectives and competencies of each subject.

Keywords : Dual vocational education system, cooperation

บทนำ

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับวิชาชีพ และระดับเทคโนโลยี ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา และการฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566 – 2570) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงมีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี พัฒนากำลังคนโดยมุ่งเน้นผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาที่มีสมรรถนะสูงและมีคุณภาพด้านความรู้ และด้านทักษะวิชาชีพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ พร้อมสำหรับการเข้าสู่ตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต โดยการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในส่วนของสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ด้านการจัดการฝึกอาชีพ และด้านกรณีพิเศษ (อิสริยา ออสุวรรณ, 2559) ดังนั้นเพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีมาตรฐานสอดคล้องกับคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดทำประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2563 เพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีคุณภาพ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในเรื่อง 1) การจัดหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดการฝึกอาชีพ 4) การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ มีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การวัดผลและการประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษา

ในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ สมรรถนะทางวิชาชีพสามารถนำไปปฏิบัติงาน หรือประกอบอาชีพ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีข้อได้เปรียบในด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาด้วยเป็นจังหวัดที่มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีสถานประกอบการงานอุตสาหกรรมหลากหลายประเภท และมีศักยภาพในการพัฒนาการฝึกวิชาชีพของผู้เรียนสายวิชาชีพได้ หากมีการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการสนใจเข้าร่วมจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีโดยเฉพาะการรับนักเรียนฝึกอาชีพในระบบทวิภาคีที่มีกำหนดการฝึกงานถึง 1 ปีการศึกษา แต่ข้อมูลจากการรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งยังไม่สามารถเปิดสอนทวิภาคีได้ครบทุกสาขาวิชา อีกทั้งกระบวนการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในบางสาขาไม่มีความสมบูรณ์ครบตามหลักของการจัดการ ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยภายในสถานศึกษาและปัจจัยด้านสถานประกอบการที่ยังไม่มีความพร้อม และอีกทั้งยังไม่มีความเข้าใจในหลักการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคี ปรีดาธรรมณ์ พุ่มจำปา(2560) ทำให้ผู้เรียนในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราส่วนค่อนข้างน้อย ทั้งที่เป็นระบบการเรียนที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการแรงงานด้านวิชาชีพของสถานประกอบการ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกหรือหัวหน้างานในสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 310 คน (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกหรือหัวหน้างานในสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 คน คนโดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประเภทสถานศึกษาที่สังกัดในปัจจุบัน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกหรือหัวหน้างานในสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามกรอบแนวคิดการวิจัย 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

2.2 ตรวจสอบเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน หากคุณภาพของเครื่องมือโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามการวิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลโดยการแบบสอบถามกับครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยนำค่าผลต่างต่ำสุดในแต่ละข้อของรายด้านที่ได้จากการวิเคราะห์เคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารการศึกษาจำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในสถานประกอบการ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 โดยนำค่าผลต่างต่ำสุดของแต่ละข้อในรายด้าน ของการศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำมาสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนา จำนวน 6 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน ผู้วิจัยประสานงานโดยการนัดหมายรายบุคคล และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	สภาพ			ปัญหา			ผลต่าง
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. ด้านการจัดหลักสูตร	4.09	0.883	มาก	3.32	1.147	ปานกลาง	0.77
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	4.30	0.910	มาก	3.18	1.260	ปานกลาง	1.12
3. ด้านการทำความร่วมมือ	4.32	0.850	มาก	3.24	1.220	ปานกลาง	1.08
4. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.24	0.890	มาก	3.20	1.900	ปานกลาง	1.04
5. ด้านการนิเทศ	4.29	0.850	มาก	3.20	1.210	ปานกลาง	1.09
6. การวัดและประเมินผล	4.22	0.820	มาก	3.25	1.220	ปานกลาง	0.97
รวม	4.24	0.867	มาก	3.23	1.326	ปานกลาง	0.95

จากตารางที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.24$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการทำความร่วมมือ ($\bar{x}=4.32$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการจัดหลักสูตร ($\bar{x}=4.09$) ปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.23$) เมื่อพิจารณาในรายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร ($\bar{x}=3.32$) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ ($\bar{x}=3.32$)

2) แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลการเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้ง 6 ด้าน และสรุปประเด็น
สำคัญนำเสนอแนวทางเป็นรายชื่อ ในแต่ละด้าน

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ด้านการจัดหลักสูตร	ด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	ด้านการทำความร่วมมือ	ด้านการประชาสัมพันธ์	ด้านการนิเทศ	ด้านการวัดและประเมินผล
สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการฝึกอาชีพ	จัดการเรียนการสอนการฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ	สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการเข้าร่วมการจัดการศึกษา สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และคุณภาพฝีมือแรงงาน	สร้างภาพลักษณ์การเรียนวิชาชีพระบบทวิภาคีด้านโอกาสในการประกอบอาชีพ	จัดระบบตรวจสอบความก้าวหน้าและรายงานผล การฝึกอาชีพของผู้ฝึกอาชีพ	ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ด้านวิชาการ และความสามารถด้านทักษะวิชาชีพ ตามจุดประสงค์การเรียนและสมรรถนะประจำรายวิชา

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายผล สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำความ
ร่วมมือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร เมื่อพิจารณาจากด้านที่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการทำความร่วมมือ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยามีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และสถานประกอบการจำนวนมาก
หากสถานศึกษาสามารถทำความร่วมมือเพื่อจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีจะ
ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ส่งผลให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีทักษะ
ทางวิชาชีพและสามารถนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ เพชรโยธิน ราษฎร์เจริญ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิ
อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคธัญบุรีจากการประเมินผลการใช้กลยุทธ์พบว่าคุณภาพ
ผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา ด้านคุณธรรม
จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
ด้านความรู้และด้านทักษะ หมวดวิชาชีพมีคุณภาพ

1.2 ปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อ
พิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร และด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ เมื่อพิจารณาจาก
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัญหาในการ
ดำเนินการด้านการจัดหลักสูตรทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับ
จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และความไม่
ชัดเจนของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ศรีคำนวล
(2560) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้าน สถานประกอบการ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครูผู้สอน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 อภิปรายผล แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ด้านการจัดหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร แผนการเรียน แผนการฝึก อาชีพ และแผนการนิเทศของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการร่วมกันกับสถาน ประกอบการตั้งแต่ประชุมการทำความร่วมมือ(MOU) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา รวมชมรัตน์ (2558) เรื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน วิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี องค์ประกอบที่ 2. การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3. การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีมี องค์ประกอบที่ 4. การจัดหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพและตรงตาม ความต้องการของตลาดแรงงาน และองค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพและการฝึกวิชาชีพ สถานศึกษา จัดการเรียนการสอนวิชาชีพและการฝึกวิชาชีพจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะ ทางวิชาชีพตรงกับสาขาวิชาชีพของสถานประกอบการต้องการ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กรรรัตน์ พิพัฒน์ผล (2557) เรื่อง องค์ประกอบความสำเร็จของการ จัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบ ความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่มีทั้งหมด 7

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันการศึกษา 2) การจัดการเชิงกลยุทธ์ 3) การสื่อสารการตลาด 4) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 5) แรงจูงใจในการประกอบอาชีพ 6) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 7) การจัดการทรัพยากรมนุษย์

2.3 การทำความร่วมมือ คือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่มีสาขาวิชาชีพที่ตรงกับสาขาวิชาชีพตรงตามความต้องการทั้ง 2 ฝ่ายมีคณะกรรมการดำเนินงานในการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการฝึกอาชีพโดยการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพล แก้วกาหลง (2557) เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร สรุปผลการวิจัย ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร ข้อ 13. แนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร สรุปจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ แนวทางส่งเสริมปัจจัยทางการบริหาร ด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ ได้แก่ การคัดเลือกสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพ

2.4 การประชาสัมพันธ์ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาควรที่จะจัดทำการแนะนำแนวการศึกษาต่อผ่านการลงพื้นที่สถานศึกษา และผ่านแพลตฟอร์มสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพล แก้วกาหลง (2557) เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร สรุปผลการวิจัยปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร ข้อ 13. แนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร สรุปจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์การเข้าศึกษาในอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้งในรูปแบบเอกสาร วิชุกกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ มีการประสานงานกันระหว่าง

สถานศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างทั่วถึง

2.5 สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องกำหนดผู้รับผิดชอบประสานงานในการดำเนินการนิเทศ จัดทำแผนการนิเทศ แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบการนิเทศเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหชาติ สุดเรือง (2562) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่าค่าเฉลี่ยการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการนิเทศ รองลงมา คือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล และด้านการจัดหลักสูตร ตามลำดับ

2.6 การจัดการทดสอบความรู้ระดับชาติ V-Net เป็นการทดสอบเพื่อวัดระดับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และประเมินผู้เรียนด้านความรู้ ความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในรายวิชาทฤษฎี เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ความสามารถด้านทักษะวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรโยธิน ราษฎร์เจริญ (2564) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา จากการประเมินผลการใช้กลยุทธ์ พบว่า คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้และด้านทักษะหมวดวิชาชีพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบไปด้วย 6 ด้าน มีการดำเนินการด้านการทำความร่วมมือมากที่สุดเนื่องจากมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

และสถานประกอบการจำนวนมากในด้านความต้องการกำลังแรงงานด้านวิชาชีพ ขณะเดียวปัญหาที่พบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา คือ ด้านการดำเนินการด้านการจัดหลักสูตรทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร หากสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำหลักสูตรจะทำให้มีความชัดเจนในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ โดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2 มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 เพื่อให้สถานประกอบการมีความเข้าใจที่สอดคล้องกัน

2.3 คำเนิ่งถึงทุกองค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมด้านนโยบายที่ตอบสนองต่อการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.4 การพัฒนาศักยภาพ ครูและบุคลากรอาชีวศึกษา สถานประกอบการ ผู้เรียน โดยหลักสูตรอบรมของสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพึงพอใจในการฝึกอาชีพของสถานประกอบการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรรัตน์ พิพัฒน์ผล.(2557). องค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่. ใน ปริญญาณีพนธ์ ศษ.ด. การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จินตนา รวมชมรัตน์.(2558) รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ใน ประชญาดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์.(2564). รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ใน หลักสูตรการศึกษาดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิพล แก้วกาหลง.(2564). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร. ใน ปริญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสกลนคร.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (6 มีนาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ง หน้า 9 – 11.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2562 (22 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 130 ง หน้า 3 - 18.
- ปรีดาวรรณ พุ่มจำปา.(2560). การประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ รายวิชาโปรแกรม MS-Windows, MS-Word, MS-Excel ของวิทยาลัยการอาชีพหันคา. ปีการศึกษา 2549
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551. (5 มีนาคม 2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 1 – 25.
- ภาตะวัน บุญจีต.(2565). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2562. (25 พฤศจิกายน 2562).
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 289 ง หน้า 1 – 19.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). แนวทางปฏิบัติการจัดการ อาชีวศึกษาทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2557. ม.ป.พ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค

สุทธิรักษ์ ทัศนุตร.(2564). การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสาร บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(1), 75-82.

อิสริยา ออสุวรรณ.(2559) แนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบ ทวิภาคีในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.